

Apoftemata I – Výroky a příběhy pouštních otců

(Apoftegma (starogr. αποφθεγμα – apofthegma) je stručný výrok historické osobnosti, který sa týka nadčasovej pravdy. Podobný význam majú slová *gnóma*, *sentencia* a *maxima*. V antickom období apoftegy zozbieral a vydal napr. *Plutarchos*.)

Po predmluvě o historii pouštních otců a mništví následuje část

1- Povzbuzení pouštních otců k pokroku v dokonalosti (dále jen jednotlivé výroky bez určení otce a času)

- Ať jdeš kamkoliv měj Boha vždy před očima. Ať děláš co děláš měj pro to vždy svědectví za svatých Písem a neodcházej hned z místa kde přebýváš...
- Bůh od pokřtěného vyžaduje: pravou víru od jeho duše, pravdu od jeho jazyka a střídmost od jeho těla...
- nespolehej se na nic jiného než jen pros o pomoc Boží pro svou budoucnost...
- Nehněvej se když tebou pohrdají, přinášej pokoj a neodplácej zlým. Nestarej se o hříchy druhých. Nesnaž se s nikým srovnávat...
- Co je dobrého mám vykonat? Udělej to, co si tvá duše přeje v souladu s Bohem a střež své srdce...
- Má-li člověk pokoru, žije-li prostě a neposuzuje, přichází k němu bázeň Boží.
- Co nemáš rád nečiň nikomu jinému...
- Člověk, který nepřijímá všechny lidi, ale dělá mezi nimi rozdíly, není dokonalý...
- Nepřij se s nikým o tom co říká, pak bude tvá duše klidná...
- Vymezením křesťana je napodobovat Krista...

2- Je potřeba horlivě vyhledávat tichost

- Člověk na poušti je zbaven trojího boje: Pokušením ze strany sluchu, očí a řeči...
- Proč nás opouštíš? Bůh ví že vás miluji, ale nemohu být zároveň s Bohem a lidmi. Lidé totiž chtějí velmi mnoho rozdílných věcí (na rozdíl od andělů)...
- Mlčenlivost je dobrá – je matkou všech moudrých myšlenek...
- Nemilujte svět, ani věci ve světě...
- Ten kdo žije v tichosti potřebuje neustálou bázeň Boží, vytrvalé prosby a své srdce u Boha...
- Samota v cele tě naučí všemu...
- K tomu ještě potřebuješ být velkodušný, pokorný, bdělý a zdrženlivý...
- Počátek zla je rozptylovat se...
- Člověk žijící mezi lidmi zažívá neklid a kvůli neklidu pak nevidí své hříchy. Jinak je tomu když žije na poušti v tichosti...
- Vzdaluj se každé starosti a ve tvém nitru poroste něco o čem jsi dosud nevěděl, že to tam je protože jsi po tom šlapal...
- Tichost znamená posadit se v cele s poznáním Boha a s bázni před ním, bez zášti a povyšování...

3- O kajícnosti

- Zamilujme si obtíže, abychom našli Boha.
- Připomínej si den smrti...ale připomeň si i den vzkříšení a předstoupení před Boha.
- Jak mohu předstoupit před Kristův soud? Jak se před ním obhájit?
- Člověk který důvěřuje někomu jinému než Bohu, v sobě nemá Boží bázeň.
- Běda mi, že jsem nezápasil o svoji spásu.
- Otče, pomodli se za nás.
- Otče proč pláčeš? Tak vypadá člověk, který poznal sám sebe.
- Lítoť má dva projevy: pracuje a zachovává bdělost. Plačte – není jiná cesta než tato.
- Ti kteří přicházejí k Bohu prodělávají zpočátku zápas a velkou námahu, ale potom mají nevýslovnou radost.
- Mnoho lidí vyžaduje radu, ale jen málo se radou řídí.
- Člověk získává bázeň Boží, když vydrží být ve svém srdci sám k sobě kritický.
- V poustevně pamatuj po všechn čas na Boha.
- Počátek zkázy mnicha tkví ve smíchu a plané výřečnosti. Stahují ho do vášni.

4- O zdrženlivosti nejen v jídle, ale i ve všech duševních hnutích

- Jsou to dobří bratři, ale jejich ohrada nemá branku. Každý může do jejich stáje vejít. (To mluvil o jejich nevázanosti v řeči)
- Každý rok si stařec dal jednu zásadu a tu celý rok plnil
- jestliže člověk zachovává půst a snáší hlad, jeho duše udolá nepřátele.
- Miluj mlčení víc než mluvení.
- nesl jsem balík provazů. Když mne jeden poháněč velbloudů dráždil k hněvu, nechal jsem tam balík a utekl
- Jestliže se rozhněváš, když někomu něco vycítáš, vyhověl jsi vlastní vášni. Nesmíš sám sebe zahubit, ani proto že chceš druhého zachránit.
- Ať tvá ústa nepřinášejí zlé slovo, vždyť ani réva nenes trní.
- Když bydlíš s bratry, hled' na všechny stejně a střež svá ústa a oči. Jen tak dojdeš klidu.
- Člověk s plným břichem pohrdá pláství medu.
- Nejez to po čem toužíš. Za všech okolností děkuj Bohu, že můžeš jíst to co ti Bůh posílá.
- Hadu se podobá ten kdo pomlouvá druhého.
- Mnišskou pečeti je pokora.
- Bohatstvím duše je zdrženlivost. Utíkejme před domýšlivostí a starostí o tento život.
- Požívačnost je matkou smilstva.
- Je správné postit se, aby měl chudý co jíst.
- Nejez dřív než dostaneš hlad, nechoď spát dřív než se ti klíží oči, nemluv dřív než dostaneš otázku.

5- Vyprávění pro posilu v bojích, které vyvolává smilstvo.

- Soudím, že tělo má v sobě tři hnutí. Jedno přirozené, druhé z nedbalosti (např.: opíjení, přejídání) třetí od démonů. To ale nepůsobí nechce-li to duše.
- Mnoho lidí smilní svou duší, aniž by se k někomu přiblížili tělesně. Je proto dobré střežit svoje srdce.
- Je dobré neskrývat své špatné myšlenky a oznamovat je duchovně starším, ale jen těm, kteří umějí rozlišovat.
- Kdo koná hříšné skutky, už nebývá pokoušen demony.
- Prosme Boha společnými modlitbami. On povyšuje a ponižuje. Po čtrnácti letech boje s hříšnými myšlenkami se stařec svěřil se svým bojem v kostele. Po modlitbách všech ostatních boj přestal.

- Duše musí být připravena na útok démonů. Musíme svoji duši očistovat, aby v nás bydlel Bůh. Přestat souhlasit se svými hříšnými myšlenkami. Osvobození od zbytečných starostí, mlčení a skrytá meditace plodí čistotu. Braň se hříšných myšlenek ze všech sil. Hříšná myšlenka je jako kniha – nečti i, ale zahod'. Hluboce se pokoř a modli se. „Synu Boží smiluj se nade mnou.“

6- O dobrovolné chudobě a mít se na pozoru před ziskuchtivostí

- Kdo se dobrovolně zřekl světa a ponechá si peníze toho rozsápají v boji démoni
- Abba si s velkou námahou postavil celu, když ji dokončil, nebyl v ní spokojený a tak ji prostě opustil. Nosil sebou v koši jen ovčí houňi.
- jeden bratří měl jen knihu s evangeliem. Prodal ji a peníze dal chudým se slovy : „*Ta kniha mi řekla prodej svůj majetek a rozdej chudým.*“
- Když si nějaký bratr přišel něco vypůjčit řekl mu – jdi a vezmi si co potřebuješ. Když to bratr přišel vrátit řekl mu – polož to pět na své míst. Když to nevrátil nic mu neřekl.
- Toužíš-li po království, pohrdej majetkem a usiluj o božskou odměnu.
- Neopouštěj manuální práci. Vše však dělej bez neklidu
- Dobrovolná chudoba je dobrá pro ty kdo jsou jí schopni. Ti kdo j snesou mají sice tělesné soužení, ale v duši mají pokoj. Dobrovolná chudoba je pokladem mnicha.
- Našel tisíc zlatáků. Vrátil je majiteli, odmítl odměnu a když jej chtěl majitel veřejně chválit utekl do jiného města.
- Mnich si chtěl nechat dva zlatáky pro případ nemoci. Stařec mu však poradil. Když si je necháš budeš spoléhat na ně a Bůh se starat nebude. Hod' svou starost na Hospodina.
- Pán mu řekl -Plň mé úkoly a já se o tebe postarám. Ty se nestarej jak.

7- K vytrvalosti a statečnosti

- Pane chci dosáhnout spásy, ale špatné myšlenky mi to nedovolují... Pracuj a pak vstaň k modlitbě a znovu pracuj a znovu vstaň k modlitbě.
- Čtrnáct let jsem žil v poušti a ve dne v noci jsem prosil Boha, aby mi dal přemoci hněv.
- Blahoslavení, kteří snášejí své námahy s poznáním. Zbaví se tak démona zbabělosti před každým novým dílem.
- Abba všude mne provází neklid o samotě i mezi lidmi. Já tak už žiji sedmdesát let, odpověděl mu.
- Duše dělá pokroky jen prostřednictvím bojů.
- Pravost mnicha se ukazuje v pokušení.
- Odcháším tam kde je námaha, tam najdu odpočinek.
- Je mnoho ďáblových ostnů: neodradí-li chudobou, nabídne bohatství, nezmůže li nic nadávkami a hrozbami, nabídne chvály a pocty, nepodlehne-li zdravý vyžádá si pro něho nemoci, nabídne rozkoše a když nepomohou odvrátí pozornost nedobrovolnou námahou. Raduj se vždy, když tě Bůh ochrání.
- Velou askezi vyžaduje ovládat se v nemocích a vysílat děkvné zpěvy k Přemocnému. Ať je duchovní píseň v tvých ústech a meditace ať odlehčuje tíhu pokušení.
- Jakmile přijde pokušení ,přijde zároveň ze všech stran i trápení.
- Nemáme vytrvalost. Chtěli bychom získat cnost bez námahy.
- Stromek, který se neustále přesazuje nemůže nést ovoce. Ani mnich, který se stále stěhuje z místa na místo, nenese plody dobrých skutků.
- Starci říkali, že mnich musí až do smrti zápasit s démonem duchovní omrzelosti a ochablosti a to hlavně v době společných modliteb.
- Chudý lazar (v Písmu) nikdy nereptal vůči Bohu a netrdil, že mu neprokázal milosrdenství, m ale s děkváním snášel své trápení. Proto ho Bůh přijal.
- Jeden mnich bojoval s pokušením odejít. Když nastal večer, řekl si že ráno odejde, ráno zase řekl, přemůžu se a ještě den vydržím. Když uběhlo devět let Bůh ho pokušení zbavil.
- Bůh nás odmění i za malou myšlenku, či čin. Je vskutku krásné dělat si násilí kvůli Bohu.
- Trenér je Bůh, který nám dává vítězství. Zápasníci jsme my a protivník je ten, který nám odporuje a k tomu ještě světské marnosti.
- Vosk nepřijme otisk pečeti, dokud se nezahřeje. Stejně tak člověk nepřijme Kristovu moc, není-li prověřen námahami a nemocemi.

8- O tom, že se nemá nic dělat okázale

- sneseš potupu od starce? Nebo jsi jen vesnice zpředu ozdobená a vzadu vyloupená od lupičů?
- V klášteře měli mniši pro hosty připravené pohoštění, ale když hosté odešli sami jedli jen velmi skromně.
- Přemoci domýšlivost je skutek podobně velký a vzácný, jako pokročit v poznání Boha. Služebník Boží skrývej svou askezi a s vnitřní námahou se postarej, abys kvůli touze po lidském uznání, neztratil odměnu za svou práci.
- Ten kdo miluje lidské uznání, nemůže zůstat bez závisti.
- Utíkej před marnou slávou a v budoucím věku budeš poctěn slávou věčnou.
- Je jako kramář, chce získat slávu ze slov druhých lidí.
- Nauč se velkomyslně snášet to co ti říká druhý a nepronášej sám proti sobě zbytečná slova.
- setkali se s hadem na poušti a utekli ze strachu. Stařec také utekl a tak se ho zeptali také ses bál? On odpověděl, že se nebál, ale utekl aby se vyhnul duchu domýšlivosti.
- Není pěkné chtít se líbit všem. Touha líbit se lidem odnímá člověku životní sílu a vysušuje ho.
- Nauč své srdce zachovávat vše, čemu učí tvůj jazyk.
- Cnost se ztratí, když je vyhlásována a vytrubována.
- Pokud nás obklopuje světská sláva, je těžké přinášet nebeské ovoce.

9- Dávat pozor, abychom nikoho neposuzovali

- Když na jednoho bratra přišlo pokušení, vyhnali ho ze společného koinobia. Šel do pouště k abba Antonioví. Ten ho po čase vrátil zpět. Oni bratra už zpět nechtěli. Antonio jim napsal: když ztroskotá loď a s námahou se zachrání u břehu, potopíte ještě i to co se zachránilo?
- Jestliže tě napadne někoho odsoudit kvůli hříchu, uvažuj nejprve sám o sobě, že jsi větší hříšník. Neočekávej, že se Bohu líbí to o čem jsi myslíš, že jsi udělal dobře. Pak už se neodvážíš bližního soudit.
- Abba jak se mám stát mnichem?Ptej se při každé příležitosti: Kdo jsem já? - a nikoho neposuzuj.
- Když zjvíš bratrovi hříchy, Bůh zjví ty tvé.
- Nikým nepohrdej, nikoho neposuzuj a nepomlouvej a Bůh ti dá odpočinek.
- Neodsuzuj smilníka, i když jsi sám zdrženlivý. I ty sám totiž přestupuješ zákon. Zákon říká nesemilníš, ale také říká nebudeš soudit.
- Dnes hřeší ten druhý, zítra já. Možná jsi viděl hřích ale pak už jsi neviděl lítost nad ním, proto neodsuzuj.
- Když vidíš někoho dělat dobrý skutek, nedělá to ze své moci. To co člověka posiluje je moc Boží.